

การตรวจสอบค่านสินเชื่อ

จากคำนิยามตามบัญชีแห่งมาตรา 4 ของ พ.ร.บ. การธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 ระบุอนุญาตให้ประกอบกิจการธนาคารพาณิชย์ สามารถนำเงินที่แสวงหามาได้ทั้งสิ้น (Unused Source of Funds) ไปลงทุนแสวงหาผลประโยชน์ภายใต้ขอบเขตที่กฎหมายกำหนด ซึ่งอาจจำแนกตามลักษณะต่าง ๆ กัน ดังนี้คือ การให้กู้ยืมและให้เงินล่วงหน้า (Loans & Advances) การรับซื้อลดหรือรับช่วงซื้อลด (Bills Discounted & Bills Re-Discounted), การค้ำประกันและการอาวัลตัวเงิน (Guarantee & Aval), การลงทุนในหลักทรัพย์ (Investments) และการให้บริการด้านอื่น ๆ (Bank's Services) ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นแหล่งรายได้หลัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งรายได้ที่เกิดจากการอำนวยสินเชื่อเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ธนาคารพาณิชย์ สามารถดำเนินธุรกิจต่อไปได้ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ มีรายได้เพียงพอหรือคุ้มกับต้นทุนการประกอบกิจการธนาคารพาณิชย์ (Commercial Bank's Cost) แต่ในขณะเดียวกันก็อาจนำความเสียหายมาสู่ธนาคารได้โดยง่ายเช่นกัน หากการปฏิบัติงานทางด้านนี้ขาดระบบการควบคุมภายในที่ดีพอ และมีหน่วยงานตรวจสอบภายในเป็นเครื่องมือสนับสนุน

การจำแนกประเภทของสินเชื่อ

การลงทุนเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ต่าง ๆ ตามที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ในทางปฏิบัติเฉพาะที่เกี่ยวกับการอำนวยสินเชื่อ เพื่อความเหมาะสม และ/หรือเพื่อความสะดวกในการนำข้อมูลที่ได้ไปทำการวิเคราะห์ อันเป็นประโยชน์ต่อการวิจัย การวางแผน และการจัดวางระบบการควบคุมภายในที่ดี ธนาคารพาณิชย์ส่วนใหญ่จึงได้กำหนดวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการบันทึกรายการบัญชี ด้วยการแยกแยะเป็นประเภทย่อย ๆ ออกไปตามวัตถุประสงค์ดังกล่าว ดังนี้

ประเภทเงินกู้และเบิกเงินเกินบัญชี (Loans & Advances)

1. เงินเบิกเกินบัญชี (Overdraft) เป็นการอำนวยความสะดวกประเภทหนึ่งที่มีลักษณะพิเศษ ดังต่อไปนี้

1.1 เป็นบัญชีเงินฝากกระแสรายวัน แต่ธนาคารยินยอมให้ผู้ฝากเงินเบิกเงินเกินกว่ายอดในบัญชีเงินฝากได้ ภายใต้เงื่อนไขที่กำหนดสองประการ คือ

1.1.1 จะเบิกเงินเกินบัญชีได้ไม่เกินวงเงินที่สัญญากำหนดไว้

1.1.2 จะต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขเวลาชำระหนี้คืนตามสัญญา หรือเมื่อสัญญาเบิกเงินเกินบัญชีครบกำหนดแล้ว หรือตามที่ใดตกลงกันไว้ (กรณีของการเบิกเงินเกินบัญชีชั่วคราว)

1.2 การคำนวณดอกเบี้ย คิดจากยอดที่เป็นหนี้ธนาคารแต่ละวันเท่านั้น และกฎหมายยินยอมให้นำดอกเบี้ยที่คำนวณได้แต่ละเดือนเข้าทาบเป็นต้นเงินได้

2. การให้กู้ยืม (Loans) โดยให้ลูกหนี้กู้เงินตามจำนวนที่ได้ทำสัญญากู้เงินไว้ แล้วนำเงินมาชำระหนี้คืนธนาคารในภายหลัง แบ่งออกได้ดังนี้

2.1 ตามเงื่อนไขการชำระหนี้คืนธนาคาร

2.1.1 ชำระคืนเงินพร้อมดอกเบี้ยเต็มจำนวนเพียงครั้งเดียวภายในกำหนดเวลาของอายุสัญญา (Fixed Loans)

2.1.2 ชำระเพียงดอกเบี้ยเป็นงวด ๆ และชำระต้นเงินเมื่อสัญญาครบกำหนด (Fixed Loans)

2.1.3 ชำระคืนเงินพร้อมดอกเบี้ย ด้วยการผ่อนชำระเป็นงวด ๆ จนกว่าหนี้จะหมด (Instalment Loans)

2.2 ตามประเภทของหลักประกันหนี้

2.2.1 เงินกู้ที่มีหลักทรัพย์ค้ำประกันเต็มมูลค่าหนี้ (Fully Secured Loans)

2.2.2 เงินกู้ที่มีหลักทรัพย์ค้ำประกันเพียงบางส่วน (Partially Secured Loans)

2.2.3 เงินกู้ที่ไม่มีหลักทรัพย์ค้ำประกัน (Unsecured Loans)

2.3 แบ่งตามวัตถุประสงค์ของเงินกู้

2.3.1 เงินกู้เพื่อการส่งสินค้าออก (Packing Loans)

2.3.2 เงินกู้เพื่อประกอบการธุรกิจขนาดเล็ก (Small Business)

2.3.3 สินเชื่อเพื่อการเกษตร (Agricultural Credit)

2.3.4 เงินกู้เพื่อการส่งเสริมการค้าของคนไทย (Business Promotion Credit for Thai Retailers)

2.3.5 เงินกู้ส่วนบุคคล (Personal Loans)

2.3.6 สินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัย (Housing Loans)

2.3.7 สินเชื่อส่งเคราะห์ข้าราชการ (Government Service Employees Loans)

2.3.8 อื่น ๆ

3. เงินล่วงหน้า (Advances) เป็นเงินที่รองจ่ายเงินให้ธนาคารอื่นแทน

ลูกค้าธนาคาร ตามวัตถุประสงค์ต่าง ๆ ดังนี้

3.1 เงินค้ำสินค้าตามตั๋วเรียกเก็บขาเข้าที่ครบกำหนดชำระแล้ว (Advance Against Inward Bills for Collection)

3.2 เงินค้ำสินค้าตามตั๋วขาเข้าภายใต้เลตเตอร์ออฟเครดิต (Inward Documentary Bills Purchased Under Letter of Credit)

- 3.3 เงินค้ำสินค้าขาออกตามเลตเตอร์ออฟเครดิต กรณีที่กระบวนการ
เช็คสอบความถูกต้องของเอกสารประกอบตัวขาออกยังไม่เสร็จสิ้น
และ/หรือยังมีใคส่งเอกสารดังกล่าวไปให้ธนาคารผู้เปิดเลตเตอร์
ออฟเครดิต (Advance Against Bills)
- 3.4 เงินค้ำสินค้าหรือบริการ ภายใต้การค้ำประกันของธนาคาร เมื่อ
ครบกำหนดชำระแล้ว แต่ลูกค้าไม่อาจปฏิบัติตามข้อตกลง หรือชำระ
หนี้ให้ผู้รับประโยชน์ได้ การผ่านบัญชียอมขึ้นอยู่กับประเภทของการ
ค้ำประกัน ตัวอย่างเช่น การค้ำประกันสินค้าตามตัวเรียกเก็บ จะ
บันทึกเป็น Advance Against Inward Bills For Collection
เป็นต้น

ประเภทการรับซื้อ และ/หรือรับช่วงซื้อลดตั๋วเงิน (Bills Discounted & Bills
Re- Discounted)

1. การรับซื้อลดตั๋วเงินจากลูกค้าทั่วไป แยกตามประเภทต่าง ๆ ได้ดังต่อไปนี้
- 1.1 เช็คสั่งจ่ายลงวันที่ล่วงหน้า (Clean Bills Discounted)
 - 1.2 ตั๋วสัญญาใช้เงิน (Promissory Notes Discounted)
 - 1.3 ตั๋วเรียกเก็บภายในประเทศ และตั๋วแลกเงินภายใต้เลตเตอร์ออฟ
เครดิต ออกโดยธนาคารท้องถิ่น (Local Documentary Bills
Discounted)
 - 1.4 ตั๋วเรียกเก็บค้ำสินค้าขาออก และตั๋วขาออกภายใต้เลตเตอร์ออฟ
เครดิต (Outward Documentary Bills Discounted)
2. การรับช่วงซื้อลดตั๋วเงินจากธนาคารอื่น และ/หรือสถาบันการเงินทั่วไป
เพื่อให้ความช่วยเหลือแก่ธนาคารอื่น และ/หรือสถาบันการเงิน ผู้รับซื้อลดตั๋วสามารถนำ

ไปใช้เป็นเงินทุนหมุนเวียนต่อไป ก่อนที่ตัวเงินนั้น ๆ จะถึงกำหนดชำระในกรณีที่เกิดความจำเป็นขึ้นมา

ประเภทการค้าประกันทั่วไป และการค้าประกันการชำระเงิน (Guarantee & Aval)

1. การออกหนังสือค้ำประกัน เพื่อ

1.1 ค้ำประกันตัวแทนหรือบริษัทในเครือของลูกค้า ซึ่งตั้งอยู่ในต่างประเทศ ต่อธนาคารตัวแทนในต่างประเทศ ความการเปิดเครดิตประเภท Stand By Letter of Credit ตามวัตถุประสงค์ต่าง ๆ ดังนี้

1.1.1 เพื่อค้ำประกันการใช้สินเชื่อจากธนาคารตัวแทนนั้น ๆ

1.1.2 เพื่อให้ธนาคารตัวแทนนั้น ๆ ออกหนังสือค้ำประกันต่อทางการ ในการยื่นขอประกวดราคา และ/หรือการรับเหมาก่อสร้างตามโครงการใหญ่ ๆ เป็นต้น

1.2 ค้ำประกันลูกค้าของธนาคารในท้องถิ่น โดยการออกหนังสือค้ำประกัน (Letter of Guarantee Issued) ตามกรณีต่าง ๆ เช่น

1.2.1 ค้ำประกันการใช้สินเชื่อจากธนาคารอื่น

1.2.2 ค้ำประกันการซื้อเครื่องบิน และการต่อเรือเดินสมุทรต่อผู้รับประโยชน์

1.2.3 ค้ำประกันการยื่นขอประกวดราคาและอื่น ๆ ต่อทางการ เช่น การประมูลรับเหมาก่อสร้าง และค้ำมัดจำการใช้งานประปา ไฟฟ้า เป็นต้น

1.2.4 ค้ำประกันการจำหน่ายสินค้า

2. การรับรองหรืออาวัลตัวเงิน เป็นการรับประกันการชำระหนี้ตามตัวเงินค่าสินค้าหรือบริการต่อผู้รับประโยชน์ เป็นการเพิ่มความน่าเชื่อถือในตัวเงินฉบับนั้นว่าจะสามารถเรียกเก็บเงินได้อย่างแน่นอน และสามารถนำไปขายลดได้ง่ายเมื่อผู้ทรงเกิดความจำเป็นต้องใช้เงินก่อนที่ตัวเงินฉบับนั้น ๆ จะถึงกำหนดชำระ (Customers' Liabilities Under Acceptance & Aval)

การตรวจสอบการอำนวยความสะดวก

มีวัตถุประสงค์หลักคือ เพื่อให้ทราบถึงความถูกต้องและประสิทธิภาพการปฏิบัติงานทางค่านี้น่าเป็นอย่างไร มีแนวโน้มที่จะก่อให้เกิดความเสียหายต่อธนาคารหรือไม่ เพราะต้นทุนธนาคารพาณิชย์ (Commercial Bank's Cost) นอกจากดอกเบี้ยจ่าย (Interest Paid), ส่วนลดจ่าย (Discount Paid), ค่าธรรมเนียมจ่าย (Commission Paid) และค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน (General Expenses) แล้ว ยังรวมรายจ่ายที่เกิดจากขอมบพร่องของงานด้านการบริหารสินเชื่อ คือ หนี้สูญ (Bad Debts) อยู่ด้วย

วิธีปฏิบัติในการตรวจสอบ

1. ตรวจสอบความถูกต้องของงบการเงินรายการบัญชี เพื่อดูว่าบัญชีลูกหนี้ทุกประเภทมียอดคงค้างถูกต้อง และ/หรือลูกหนี้ตามบัญชีทุกรายมีตัวตนจริงหรือไม่ โดยอาศัยเทคนิคในการตรวจสอบ ดังนี้ :-

1.1 ทดสอบรวมยอดบัญชีลูกหนี้รายตัวเทียบกับบัญชีคุม และงบทดลองประจำวันว่าถูกต้องตรงกันหรือไม่

1.2 ตรวจสอบเอกสารในการผ่านรายการบัญชี (Vouching) เพื่อความถูกต้องในการผ่านบัญชี และทุกรายการมีเอกสารหลักฐานประกอบที่พึงเชื่อถือได้

1.3 ส่งใบยืนยันยอดหนี้เงินกู้แต่ละราย ตามขั้นตอนที่จำเป็นเช่นเดียวกับการขอยืนยันยอดบัญชีเงินฝาก และกรณีมีความจำเป็นต้องสรุปตัวอย่าง ก็ควรรีให้ความสนใจบัญชีที่มีลักษณะพิเศษ ดังต่อไปนี้ คือ

1.3.1 มียอดหนี้คงค้างกองช่างสูง

1.3.2 รายการบัญชีไม่คอยเคลื่อนไหว

1.3.3 ชขาดการผ่อนชำระหนี้คืนธนาคารตามกำหนดคติดต่อกันหลายงวด

1.3.4 ใช้สินเชื่อของธนาคารในเวลาใกล้เคียงกับวันที่มาขอเปิดบัญชี

2. ตรวจสอบการอนุมัติสินเชื่อ เพื่อดูว่า เจ้าหน้าที่รับมอบอำนาจของธนาคารที่ได้รับมอบหมายให้ควบคุมดูแลหรืออำนวยความสะดวก ใ้ปฏิบัติงานอยู่ในขอบเขตของคำสั่งระเบียบงานที่กำหนด และพิทักษ์ผลประโยชน์ของธนาคารอย่างไรหรือไม่

2.1 ตรวจสอบหลักเกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณาสินเชื่อของผู้รับการตรวจดูว่าได้ถือปฏิบัติอย่างเหมาะสมรัดกุม และคำนึงถึงความเสี่ยง (Evaluation of the Credit risks) ของลูกค้าว่ามีเพียงใดหรือไม่⁸

2.1.1 พิจารณาภาวะส่วนตัว (Personal Factors) เพื่อดูว่า

ก. ผู้ขอใช้สินเชื่อมีความประพฤติและความซื่อสัตย์หรือไม่

ข. ผู้ขอใช้สินเชื่อมีความสามารถในการชำระหนี้หรือไม่

⁸ ประยูร จินดาประดิษฐ์ การธนาคารพาณิชย์การดำเนินงานและบัญชี (พิมพ์ครั้งที่ 2., กรุงเทพฯ : บริษัท บพิข จำกัด 2514) หน้า 171 - 172

2.1.2 พิจารณาภาวะทางเศรษฐกิจ (Economic Factors) เพื่อที่ว่าภาวะทางเศรษฐกิจในปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคตจะมีผลกระทบกระเทือนต่อความมั่นคงของอาชีพและ/หรือธุรกิจที่ประกอบของผู้ขอใช้สินเชื่อหรือไม่

2.1.3 พิจารณาถึงภาวะของหลักประกันหนี้ (Collateral Factors) ว่ามีมูลค่าและความน่าเชื่อถือเพียงใดเหมาะสมและสอดคล้องกับปัจจัยตามข้อ 2.1.1 และ 2.1.2 หรือไม่

2.2 ตรวจสอบขอบเขตของการอนุมัติสินเชื่อ เพื่อที่ว่าผู้รับการตรวจได้ออนุมัติสินเชื่อให้ลูกค้าแต่ละราย จำกัดอยู่ภายในขอบเขตอำนาจที่พึงอนุมัติได้หรือไม่

2.2.1 เทียบอำนาจอนุมัติสินเชื่อที่ได้รับมอบหมายกับ

ก. ยอดหนี้คงค้างทุกประเภทของลูกค้าในแต่ละรายรวมกัน กรณีเป็นสินเชื่อที่ผู้รับการตรวจเป็นผู้อนุมัติเอง

ข. ยอดหนี้คงค้างทุกประเภทของลูกค้าในแต่ละรายรวมกัน เฉพาะส่วนที่เกินวงเงินสินเชื่อ (Excess of Approved Limit) กรณีเป็นสินเชื่อที่อนุมัติโดยเจ้าหน้าที่ผู้รับมอบอำนาจเหนือขึ้นไป

3. ตรวจสอบรายการที่มีลักษณะพิเศษ เป็นเทคนิคการตรวจอย่างหนึ่ง เพื่อดูการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่บริหารสินเชื่อว่า มีข้อสังเกตที่อาจนำความเสียหายมาสู่ธนาคารหรือไม่ ดังนี้

3.1 ตรวจสอบโดยดูว่าเจ้าหน้าที่รับมอบอำนาจของธนาคารได้ให้ความช่วยเหลือแก่ลูกค้าจนเกินขอบเขต ตามวัตถุประสงค์ที่ธนาคารกำหนดหรือไม่ คือ

ข. รายการหนี้สินที่ยังไม่ครบกำหนดชำระ ให้ดูว่ามี การให้ความช่วยเหลือลูกหนี้บางรายด้วยการแปลงสภาพหนี้ที่ครบกำหนดชำระแล้ว ไปเป็นสภาพหนี้รายการใหม่หรือไม่

3.1.3 ดูวัตถุประสงค์ของการใช้สินเชื่อถูกต้องตามเงื่อนไขที่ได้รับอนุมัติหรือไม่ ทั้งนี้เพราะธนาคารอาจให้ความช่วยเหลือลูกค้าในการซื้อที่ดิน แต่อ้างความจริงว่าจะนำเงินไปใช้เป็นทุนหมุนเวียน โดยนำที่ดินมาเป็นหลักประกันหนี้ กรณีเช่นนี้ให้ดูว่า

ก. เงื่อนไขและวัตถุประสงค์ในตอนขอสินเชื่อที่กำหนดไว้ อย่างไร

ข. วันที่โอนกรรมสิทธิ์ที่ปรากฏบนค่านหลังโฉนด เป็นวันเดียวกันกับหรือภายหลังวันที่เริ่มใช้สินเชื่อและวันที่ทำการจดทะเบียน

ค. มูลค่าหลักทรัพย์ประกันหนี้ใกล้เคียงกับยอดหนี้ที่ไปหรือไม่ เพราะตามปกติธนาคารจะพิจารณาการให้เครดิตประมาณเพียงร้อยละ 50 - 70 ของราคาประเมินเท่านั้น⁹

3.1.4 ดูว่าธนาคารได้ดำเนินการจัดทำหลักประกันหนี้ ตามเงื่อนไขที่กำหนด จนมีผลสมบูรณ์ใช้ได้ตามกฎหมายหรือไม่ และการดำเนินการดังกล่าว ได้กระทำภายหลังจากที่ได้ยินยอมให้ลูกค้าใช้สินเชื่อไปแล้วหรือไม่

⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 183

3.2 ตรวจสอบประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน เพื่อดูว่าได้อำนวยบริการ
สินเชื่อกแก่ลูกค้าอย่างมีประสิทธิภาพเพียงใด และมีการกระทำอัน
เป็นเหตุให้เสียลูกค้าชั้นดี (Valued Customers) ไปหรือไม่

4. ตรวจสอบสัญญาการเงิน ให้ปฏิบัติดังนี้ :-

4.1 ตรวจสอบการจัดทำสัญญา เพื่อดูว่าในสัญญาหรือเบิกเงินเกินบัญชี
ได้แสดงรายละเอียดไว้ครบถ้วนหรือไม่ เช่น วงเงิน, อัตราดอกเบี้ย
และวันครบกำหนดของสัญญา ฯลฯ เป็นต้น และรายการตั้ง
กล่าวถูกต้องตรงกับใบคำขอสินเชื่อหรือไม่

4.2 ตรวจสอบความสมบูรณ์ของสัญญาการเงิน ให้ดูว่า

4.2.1 ผู้ทำสัญญามีคุณสมบัติและอำนาจในการทำนิติกรรมการเงิน
ใดหรือไม่ (โปรดดูรายละเอียดในเรื่องการตรวจสอบ
ความสมบูรณ์ของสัญญาฉบับ)

4.2.2 ลายมือชื่อของผู้กู้ ตรงตามตัวอย่างลายมือชื่อที่ให้ไว้กับ
ธนาคารหรือไม่

4.2.3 ทุกครั้งที่ทำสัญญาหรือต่ออายุสัญญา มีพยานลงลายมือชื่อ
กำกับแสดงการรวมรู้เห็นอยู่ด้วยหรือไม่

4.2.4 ต้นฉบับของสัญญาทุกฉบับปิดอากรแสตมป์ถูกต้อง ครบถ้วน
หรือไม่ และได้ทำการขีดฆ่าอากรแสตมป์ที่ปิดเรียบร้อยแล้วหรือไม่

4.2.5 ขอความในสัญญา มีรอยช้ำขีดแก้ไขหรือไม่ หากมีผู้ลงนาม
ขอกู้ได้ลงลายมือกำกับทุกรายการหรือไม่

4.3 ตรวจสอบความเหมาะสมและรัดกุมในการจัดเก็บสัญญาต้นฉบับ เพื่อดู
ว่ามีความปลอดภัยเพียงพอหรือไม่ และมีผู้ครบถ้วนหรือไม่

5. การตรวจสอบหลักประกันหนี้ มีขั้นตอนในการปฏิบัติ ดังนี้
 - 5.1 ตรวจสอบการจัดทำหลักประกันหนี้ เพื่อความถูกต้องตรงตามที่ได้กำหนดไว้ในสัญญาหรือไม่ และไค้บันทึกรายการลงในสมุดทะเบียนเรียบร้อยหรือไม่
 - 5.2 ตรวจสอบ เพื่อความหลักทรัพย์หรือหนังสือค้ำประกันหนี้มีอยู่ครบถ้วนหรือไม่ ถูกต้องตรงกับสมุดทะเบียนหรือไม่
 - 5.3 ตรวจสอบหลักทรัพย์ที่จดทะเบียนเป็นประกันหนี้ ใหญ่ว่า
 - 5.3.1 ดำเนินการจดทะเบียนแล้วเสร็จมีผลใช้บังคับตามกฎหมาย และต้องปรากฏชื่อธนาคาร เป็นผู้มีบุริมสิทธิเหนือหลักทรัพย์ดังกล่าวหรือไม่
 - 5.3.2 ถ้าเป็นหลักทรัพย์ของบุคคลอื่น นำมาจดทะเบียนเป็นหลักประกันหนี้ ธนาคารได้ให้เจ้าของหลักทรัพย์ลงนามในฐานะผู้ค้ำประกันด้วยหรือไม่
 - 5.3.3 การพิจารณาประเมินราคาหลักทรัพย์อยู่ในเกณฑ์เหมาะสมหรือไม่
 - 5.3.4 ได้เอาประกันภัยอย่างเพียงพอ โดยให้ธนาคารเป็นผู้รับผลประโยชน์หรือไม่
 - 5.3.5 การจดทะเบียนโฉนดและเอกสารที่เกี่ยวข้องของรัคคุม และปลอดภัยเพียงพอหรือไม่
 - 5.3.6 กรณีโฉนดไม่อยู่ที่ธนาคาร เพราะถูกหน้ที่ยืมไปหรืออยู่ในระหว่างการดำเนินการตามขั้นตอนของกฎหมาย ต้องขอคุณหลักฐานการยืม และ/หรือมีการติดตามทวงถามเป็นระยะ ๆ หรือไม่
 - 5.4 ตรวจสอบการใช้สินค้าตัวจริงเป็นประกันหนี้ จะต้องดูว่า
 - 5.4.1 ถ้าสินค้าดังกล่าวเก็บไว้ในคลังสินค้า ควรเข้าไปเช็ค

- ดูให้แน่ใจว่า มีสินค้าอยู่จริงหรือไม่ และมีรายละเอียด
แสดงรายการสินค้าคงเหลือประจำเดือนออกโดยผู้ควบคุม
หรือเจ้าของคลังสินค้าหรือไม่
- 5.4.2 ธนาคารมีกรรมสิทธิ์ตามกฎหมายเหนือสินค้านั้นหรือไม่
- 5.4.3 เปรียบเทียบมูลค่าสินค้าคงเหลือ ในคลังสินค้ากับยอด
หนี้คงค้างว่าคุณกันหรือไม่ และเป็นไปตามเงื่อนไข
ของสัญญาหรือไม่
- 5.4.4 ได้มีการเอาประกันภัยอย่างเพียงพอ โดยให้ธนาคาร
เป็นผู้รับผลประโยชน์หรือไม่
- 5.5 ตรวจสอบการนำหุ้มาเป็นประกันนี้ จะต้องดูว่า
- 5.5.1 ในหุ้ดังกล่าวอยู่ในนามธนาคารหรือผู้เค้ค่าได้เห็นใบ
กรรมสิทธิ์โอนหุ้ (Transfer Deed) มอบให้ธนาคาร
หรือไม่
- 5.5.2 เปรียบเทียบมูลค่าหุ้กับราคาซื้อขายในตลาดหุ้ ว่าค้
กับมูลค่าหุ้หรือเป็นไปตามเงื่อนไขที่กำหนดหรือไม่
- 5.5.3 การจ้เก็บเหมาะสมและรัดกุมเพียงใด
- 5.6 ตรวจสอบการนำเงินฝากประจำค้ประกันนี้
- 5.6.1 การนำเงินฝากประจำของผู้นมาค้ประกันนี้ ได้ให้
บุคคลนั้นเข้รวมค้ประกันนี้สักชั้นหนึ่งหรือไม่
- 5.6.2 การอายค้บัญชีเงินฝากประจำได้รับการยินยอมจากเจ้า
ของบัญชีหรือไม่ และได้บันทึกรายการอายค้บนการค้
บัญชีเงินฝากหรือไม่
- 5.6.3 กรณีนี้นับรับเงินฝากประจำ (Fixed Deposit
Receipt) ได้ให้เจ้าของโอนสิทธิ์การรับเงินให้ธนาคาร
หรือไม่

5.6.4 คุณภาพชีวิตในการจัดเก็บเอกสารที่เกี่ยวข้อง ว่าเหมาะสมและปลอดภัยหรือไม่

5.7 ตรวจสอบการกำกับควบคุมบุคคล

5.7.1 แบบฟอร์มสัญญากำกับที่ธนาคารใช้อยู่ ได้เคยปรึกษาหารือกับนักกฎหมายเพื่อความเหมาะสมตามกาลเวลา หรือภายหลังที่มีการแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องบ้างหรือไม่

5.7.2 คุณภาพถูกต้องสมบูรณ์ของสัญญากำกับ (ตามขั้นตอนที่จะกล่าวถึงในข้อ 5.8)

5.7.3 ในการทออายุสัญญาสินเชื่อบุคคล ได้ให้ลูกค้ากำกับมีส่วนร่วมเห็นและยินยอมทุกครั้งหรือไม่

5.7.4 ได้มีการติดตามเช็คสอบและประเมินฐานะการเงินของลูกกำกับเป็นระยะ ๆ หรือไม่

5.7.5 คุณภาพการจัดเก็บต้นฉบับสัญญากำกับว่า มีความเหมาะสมรัดกุมเพียงใด

5.8 ตรวจสอบความสมบูรณ์ของหนังสือสัญญากำกับ

5.8.1 สัญญากำกับอ้างอิงวันที่ของสัญญา ถูกต้องหรือไม่

5.8.2 จำนวนเงินในสัญญากำกับตรงตามจำนวนเงินในสัญญาหรือไม่

5.8.3 หลักทรัพย์กำกับในสัญญากำกับตรงกับที่ระบุไว้ในสัญญา และ/หรือใบคำขอเงินหรือไม่

5.8.4 ขอความในสัญญากำกับมีรอยขีดฆ่าหรือไม่ และถ้ามีลูกค้ากำกับได้ลงลายมือชื่อกำกับไว้หรือไม่

5.8.5 ลูกค้ากำกับมีคุณสมบัติ และ/หรืออำนาจในการทำนิติกรรมกำกับหรือไม่ กล่าวคือ

- ก. ถ้าเป็นหญิงมีสามี ต้องมีหนังสือแสดงการยินยอมจากสามี
- ข. ถ้าเป็นหญิงหม้าย ต้องมีสำเนารูปถ่ายใบหย่า และ/หรือใบมรณะบัตรของสามี
- ค. ถ้าเป็นร้านค้า ต้องมีหนังสือรับรองการจดทะเบียนการค้า และชื่อเจ้าของร้านที่ปรากฏตามใบทะเบียนการค้า
- ง. ถ้าเป็นห้างหุ้นส่วน ต้องมีหนังสือรับรองการจดทะเบียนและชื่อของคู่ค้าประกัน ต้องถูกต้องตรงตามชื่อของบุคคลที่มีอำนาจลงนามแทนห้างหุ้นส่วนด้วย
- จ. ถ้าเป็นบริษัทจำกัด ต้องมีหนังสือรับรองการจดทะเบียนหนังสือบริคณห์สนธิ และข้อบังคับของบริษัท และรายงานการประชุมของคณะกรรมการบริษัท ซึ่งชื่อของคู่ค้าประกันต้องถูกต้องตามรายชื่อบุคคลที่ระบุไว้ในเอกสารเหล่านี้ ให้มีอำนาจลงนามแทนบริษัทใด นอกจากนี้ต้องดูข้อบังคับของบริษัทอีกด้วยว่า มีข้อห้ามเกี่ยวกับการเช่าค้ำประกันนี้ให้บุคคลอื่นหรือไม่

5.8.6 สอบลายมือชื่อคู่ค้าประกันว่า เป็นบุคคลเดียวกันกับที่ระบุไว้ในสัญญาหรือไม่ และถ้าเป็นห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทจำกัด มีตราประทับของห้างหุ้นส่วน หรือบริษัทจำกัด (แล้วแต่กรณี) ถูกต้องหรือไม่

5.8.7 การลงนามในหนังสือค้ำประกัน มีพยานลงลายมือชื่อไว้ทุกครั้งไปหรือไม่

5.8.8 ความฉบับหนังสือสัญญาค้ำประกันทุกฉบับปิดอาการแสดมป์ ถูกต้องครบถ้วนตามที่กฎหมายกำหนด และได้ขีดฆ่าอาการแสดมป์ที่ปิดเรียบร้อยแล้วหรือไม่

5.9 ตรวจสอบการจึกเก็บรักษาต้นฉบับสัญญาคำประกัน เพื่อดูว่าอยู่ในลักษณะที่รัดกุมและปลอดภัยหรือไม่

6. ตรวจสอบการปฏิบัติตามกฎหมาย เพื่อดูว่าการอำนวยความสะดวกให้ลูกค้าของธนาคาร จำกัดอยู่ในขอบเขตที่กฎหมายและ/หรือ พ.ร.บ. กำหนดไว้เท่านั้น หรือได้มีการล่วงละเมิดข้อกำหนดของกฎหมาย และ/หรือ พ.ร.บ. เพื่อหาทางแก้ไขก่อนที่จะทางการจะมาตรวจพบ ซึ่งวิธีการตรวจสอบดังนี้

6.1 ดูว่าธนาคารได้ให้บุคคลที่ต่อห้ามตาม พ.ร.บ. คุ้มครองเงินหรือไม่ กล่าวคือให้ยืมเงินแก่

6.1.1 กรรมการธนาคารเอง และ/หรือภริยาหรือสามีของกรรมการธนาคารนั้น

6.1.2 ห้างหุ้นส่วนสามัญ หรือห้างหุ้นส่วนจำกัด ที่กรรมการธนาคารเอง และ/หรือภริยาหรือสามีของกรรมการธนาคารนั้นเป็นหุ้นส่วนอยู่

6.2 ดูว่าธนาคารได้เรียกหลักประกันหนี้จากลูกค้าหรือธนาคาร ซึ่งเข้าข่ายข้อกำหนดที่ พ.ร.บ. บัญญัติไว้หรือไม่ ซึ่งได้แก่

6.2.1 รับหุ้นของธนาคารนั้นเอง เป็นหลักประกันหนี้

6.2.2 รับหุ้นของธนาคารพาณิชย์อื่น จากธนาคารพาณิชย์แห่งนั้นเป็นประกัน

6.3 ดูว่าธนาคารได้อำนวยความสะดวกแก่ลูกค้าแต่ละราย หรือลูกค้าในเครือแต่ละกลุ่มเกินอัตราส่วนต่อเงินกองทุนตามที่ธนาคารชาติกำหนดหรือไม่ (ปัจจุบันไม่เกินร้อยละ 25 ของเงินกองทุน)

6.4 ดูว่าการอำนวยความสะดวกของธนาคารมีผลกระทบกระเทือนต่ออัตราสินทรัพย์เฉลี่ยที่กฎหมายกำหนดไว้หรือไม่ (ปัจจุบันกฎหมายกำหนด

ให้ธนาคารพาณิชย์ต้องดำรงเงินกองทุนไม่ต่ำกว่าอัตราส่วนร้อยละ 9 ต่อจำนวนสินทรัพย์เสี่ยง (Risk Assets) ทั้งสิ้นของธนาคารนั้น)

6.5 ความธนาคารได้คำนวณเรียกเก็บดอกเบี้ย (รวมผลประโยชน์อย่างอื่นที่เรียกเก็บ) ไม่เกินอัตราสูงสุดที่พึงเรียกเก็บได้ตาม พ.ร.บ. (ปัจจุบันไม่เกินร้อยละ 15 ต่อปี)

7. ตรวจสอบการปฏิบัติงานด้านการติดตามทวงถามหนี้ค้างชำระ เพื่อดูว่าการปฏิบัติงานทางคานนี้ ได้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพเพียงใด

7.1 การติดตามทวงถามหนี้ค้างชำระในบัญชีทั่วไป หรือบัญชีที่ธนาคารยังประสงค์จะติดต่อกับลูกค้ายกต่อไปอีก ให้ความ

7.1.1 หนี้ที่ครบกำหนดชำระแล้ว ผู้รับการตรวจให้ความสนใจในการเร่งรัดอย่างจริงจัง เพื่อให้ลูกหนี้มาชำระตามที่สัญญาไว้หรือไม่

7.1.2 ยอดหนี้ที่ไม่เคลื่อนไหวติดต่อกันเป็นเวลานาน ผู้รับการตรวจได้พยายามติดต่อกับลูกหนี้มาใช้บัญชี (Activate) ที่มีอยู่กับธนาคารหรือไม่

7.1.3 ลูกหนี้รายที่ส่อสถานการณ์ที่ไม่น่าไว้วางใจ และหลักประกันที่มีอยู่ไม่ค้ำมูลหนี้ ผู้รับการตรวจได้เตรียมดำเนินการต่อไปหรือไม่ อาทิเช่น ติดต่อกับลูกหนี้เพื่อเรียกหลักประกันเพิ่ม และ/หรือเตรียมการดำเนินคดีกับลูกหนี้ เพื่อไม่ให้หมดอายุความหรือไม่

7.2 การติดตามทวงถามหนี้ค้างชำระในบัญชี หนี้ค้างชำระเกินกำหนด (Past Due) และหนี้สูญของธนาคาร ให้ความ

- 7.2.1 ลูกหนี้และ/หรือผู้ค้ำประกันที่สัญญาจะผ่อนชำระหนี้คืน ธนาคารได้ปฏิบัติตามอย่างสม่ำเสมอหรือไม่ การติดตามทวงถามเป็นอย่างไร
 - 7.2.2 ลูกหนี้ที่อยู่ในระหว่างการดำเนินคดี ผู้รับการตรวจได้มีการติดตามผลของคดีอย่างใกล้ชิดหรือไม่
 - 7.2.3 ตรวจสอบความเหมาะสมในการพิจารณาจำหน่ายหนี้เป็นสูญ และ/หรือหนี้สูญงดติดตาม โดยดูว่าธนาคารได้พยายามติดตามหนี้ ดังกล่าวจนถึงที่สุดแล้วหรือไม่
- 7.3 ประเมินสถานการณ์หรือที่มาของหนี้ค้างชำระเกินกำหนด และหนี้สูญเพื่อรู้ว่าเกิดจากสาเหตุใดสาเหตุหนึ่งข้างล่างนี้หรือไม่
- 7.3.1 ขาดการติดตามทวงถามอย่างใกล้ชิด
 - 7.3.2 ขาดการติดตามข่าวการเคลื่อนไหว หรือเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับตัวลูกหนี้
 - 7.3.3 ปล่อยให้หนี้ที่ควรฟ้องร้องเพื่อบังคับคดีหมดอายุความไป หรือมอบเรื่องให้ทนายมีความสามารถไม่พอดำเนินคดี
 - 7.3.4 เกิดจากความหละหลวมในการปล่อยสินเชื่อ
8. ตรวจสอบการจัดทำแฟ้มรายตัวลูกหนี้ (Credit File) ให้ดูว่า
- 8.1 ได้จัดทำแฟ้มรายตัวลูกหนี้ สำหรับเก็บรวบรวมเอกสารหลักฐานอันเกี่ยวกับตัวลูกหนี้อย่างครบถ้วนหรือไม่
 - 8.1.1 มีหลักฐานละเอียดในการปล่อยสินเชื่อ ซึ่งสามารถให้พนักงานอื่นมารับช่วงงานไปปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ¹⁰

¹⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 269

- 8.1.2 ประวัติดังแสดงฐานะการเงินและจดหมายโต้ตอบเกี่ยวกับตัวลูกหนี้ สำหรับใช้เป็นแนวทางในการพิจารณาให้เครดิตในครั้งต่อไป
- 8.2 มีลำดับในการจัดเก็บเอกสารเข้าแฟ้ม (Filing) ที่ถูกต้อง เรียบร้อย สะดวกต่อการค้นเรื่องเดิมหรือไม่
- 8.3 การจัดเก็บรักษาแฟ้มรายตัวลูกหนี้อยู่ในลักษณะที่รัดกุมและปลอดภัยหรือไม่

การจัดชั้นหนี้

เพื่อให้การเสนอรายงานการตรวจสอบเกี่ยวกับสินเชื่อ ภายหลังจากเสร็จสิ้นการตรวจแล้ว มีมาตรฐานเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และเป็นประโยชน์ต่อการควบคุมและติดตามสินเชื่อแต่ละรายโดยใกล้ชิดต่อไปได้ ผู้ตรวจจึงจัดชั้นหนี้แยกออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

1. สินเชื่อจัดชั้นต่ำกว่ามาตรฐาน ได้แก่ลูกหนี้ที่เข้าลักษณะดังต่อไปนี้
 - 1.1 ใช้สินเชื่อผิดวัตถุประสงค์ที่ให้ไว้กับธนาคาร หรือประกอบการธุรกิจที่ไม่ชอบด้วยเจตนารมณ์ของกฎหมาย และมีหลักประกันหนี้ไม่คุ้ม
 - 1.2 มีพฤติการณ์ที่ส่อไปในทางที่ไม่สุจริต
 - 1.3 ใช้สินเชื่อเพื่อนำไปเป็นเงินทุนหมุนเวียนในการประกอบการธุรกิจ แต่ไม่สำเร็จครบถ้วนตามวัตถุประสงค์ที่คาดไว้
 - 1.4 การประกอบการล้มเหลว หรือขาดทุนติดต่อกันมาหลายปีแล้ว
 - 1.5 เคยมีประวัติเป็นผู้เสียหายทางการเงิน หรือเคยมีหนี้ในบัญชีหนี้ค้างชำระเกินกำหนด และหนี้สูญมาก่อน

- 1.6 ขาดการติดต่อกับธนาคารโดยไม่มีเหตุผลสมควรเกิน 1 งวดบัญชี
 - 1.7 ไม่สามารถชำระหนี้ได้ตามข้อตกลง หรือตามที่สำนักงานใหญ่เคยสั่งการไปแล้ว ไม่ได้รับอนุมัติให้ต่ออายุสัญญา และมีลักษณะการชำระหนี้ล่าช้า
 - 1.8 ใช้นามบุคคลอื่นขอสินเชื่อแทน และมีลักษณะที่ส่อว่าจะเสียหายได้
 - 1.9 ตัวลูกหนี้ หรือผู้ค้ำประกันถึงแก่กรรม หรือมีความเสียหายทางการเงิน จนถึงขั้นถูกดำเนินคดี
 - 1.10 สั่งจ่ายเช็คโดยเงินในบัญชีไม่พอจ่าย และถูกธนาคารคืนเช็คไปบ่อยครั้ง
2. สินเชื่อจัดชั้นสงสัย ได้แก่ลูกหนี้ที่เข้าลักษณะดังต่อไปนี้
- 2.1 ตัวลูกหนี้และ/หรือผู้ค้ำประกันหลบหนีหรือไม่อยู่ในฐานะจะชำระหนี้คืนได้
 - 2.2 หลีกเลี่ยงหนี้ลด หรือหมดมูลค่า หรือหลีกเลี่ยงข้ออ้าง และคาดว่าจะไม่ได้รับชำระคืน
 - 2.3 มีเพียงบุคคลค้ำประกัน แต่ขาดการติดต่อกับธนาคารเกินกว่า 6 เดือน นับจากวันที่สัญญาครบกำหนด หรือครบกำหนดชำระตามข้อตกลง
 - 2.4 เป็นบุคคลไร้ความสามารถหรือล้มละลายเพราะถูกดำเนินคดี
 - 2.5 สินเชื่อที่จัดชั้นต่ำกว่ามาตรฐานทุกกรณี เฉพาะส่วนที่เกินมูลค่าของหลักประกัน
3. สินเชื่อจัดชั้นหนี้สูญ ได้แก่ลูกหนี้ที่เข้าลักษณะดังต่อไปนี้

- 3.1 ขาดสิทธิเรียกร้องตามกฎหมายทุกกรณี เช่น ขาดอายุความฟ้องร้อง เป็นต้น
- 3.2 ธนาคารได้รับส่วนแบ่งชำระหนี้ครั้งสุดท้าย หลังจากลูกหนี้ที่ล้มละลาย
- 3.3 ตัวลูกหนี้ถึงแก่กรรมหรือหายสาบสูญ โดยไม่มีทรัพย์สิน และ/หรือ หลักประกันหนี้แต่อย่างใดเลย
- 3.4 ลูกหนี้เลิกกิจการ และหลังจากชำระหนี้แล้ว ไม่มีทรัพย์สินเหลือพอจะชำระหนี้ได้
- 3.5 ลูกหนี้จัดชั้นต่ำกว่ามาตรฐาน หรือสงสัยบางรายที่พิจารณาแล้วเห็นสมควรจำหน่ายหนี้เป็นสูญ

ปัญหาและข้อจำกัดในการตรวจสอบ

ปัญหาและข้อจำกัดทั่วไป

ปัญหาหรือข้อจำกัดที่อาจเกิดขึ้นได้กับการปฏิบัติงานตรวจสอบในทุก ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นการตรวจสอบทางด้านการตรวจสอบ ณ ที่ทำการธนาคาร การตรวจสอบ ณ สำนักงานตรวจสอบ การตรวจสอบเพื่อให้ได้ผลตามอุดมการณ์ และเพื่อให้เป็นไปตามกฎหมายกำหนดไว้ ผู้เขียนได้กล่าวมาแล้วครั้งหนึ่งในเรื่องการตรวจสอบด้านทั่วไป ฉะนั้น จึงไม่มีความจำเป็นที่จะนำมากล่าวในที่นี้

ปัญหาและข้อจำกัดจากการตรวจสอบเฉพาะเรื่อง

ปัญหาหรือข้อจำกัดจากการตรวจสอบด้านสินเชื่อ สรุปได้ดังนี้

1. การตรวจสอบเพื่อความถูกต้องของบัญชีลูกหนี้ ด้วยการส่งใบยืนยันยอดหนี้ ผลที่ได้รับยอมไม่อาจทราบได้ถึงสภาพที่แท้จริงของบัญชีลูกหนี้ได้ ทั้งนี้ เพราะขึ้นอยู่กับ

ขอบเขตและเงื่อนไขบางอย่างตามที่ได้อธิบายมาแล้วในเรื่องการส่งใบยืนยันยอดบัญชีเงินฝาก จึงเป็นเพียงแนวทางในการดำเนินขั้นตอนไปเท่านั้น กล่าวคือ หากได้ผลไม่เป็นที่พอใจหรือเกิดข้อสงสัยขึ้นมา ผู้ตรวจอาจจะกระทำได้โดยการตรวจสอบบัญชี และเอกสารประกอบที่เกี่ยวข้องของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง และ/หรือเดินทางไปตรวจสอบสถานที่ที่อยู่ของลูกค้าด้วยตนเองก็ได้ ซึ่งจะมีปัญหาตามมาอีกอย่าง คือ จำนวนเจ้าหน้าที่ตรวจสอบเวลาที่ใช้ในการปฏิบัติเช่นนั้นจะอำนวยให้หรือไม่

2. การตรวจสอบอำนาจในการอนุมัติสินเชื่อ ในทางปฏิบัติมักจะประสบกับปัญหาดังต่อไปนี้

2.1 เกิดจากระเบียบและวิธีปฏิบัติในการผ่านบัญชี ในบางกรณีอาจแสดงภาระหนี้ของลูกค้าเป็นซ้ำสอง (Double Liabilities) หรือภาระหนี้หมดไปแล้ว แต่ยังคงทิ้งไว้ในบัญชี เพื่อรอรับคืนเอกสารประกอบหนี้จากลูกค้า และการแสดงภาระหนี้ไม่ถูกต้องตามรายการที่เกิดขึ้น เพราะขาดเอกสารหลักฐานประกอบรายการ เช่น

2.1.1 ภาระค้ำประกันทั่วไป (Customers' Liabilities Under Letter of Guarantee) เมื่อหนังสือค้ำประกันหมดอายุลง แต่ปล่อยทิ้งไว้เพื่อรับต้นฉบับคืนเสียก่อน ในขณะที่ลูกค้านี้อาจมาขอให้ธนาคารออกหนังสือค้ำประกันใหม่อีกก็ได้ ซึ่งธนาคารก็พึงอนุมัติให้ได้ จึงเกิดมีหนี้ซ้ำขึ้นมา

2.1.2 การออกหนังสือค้ำประกันให้ลูกค้าไปออกของต่อบริษัทเรือกรณีที่เอกสารประกอบสินค้าและใบตราส่งทางเรือ (Bills of Lading) ยังมาไม่ถึง (Customers' Liabilities Under Shipping Guarantee) ปัญหาจะเกิดขึ้นเมื่อเอกสารดังกล่าวมาแล้ว ธนาคารจะผ่านเข้าบัญชีที่เกี่ยวข้อง ทั้ง ๆ ที่ยังไม่ได้อ่างรายการภาระค้ำประกันออก

เนื่องจากยังไม่ได้รับต้นฉบับคืนจากบริษัทเรือ จึงเกิด
ภาระหนี้ร่วมกันขึ้นมาในขณะเดียวกัน

2.1.3 สืบเนื่องจากการออกหนังสือค้ำประกันตามข้อ 2.1.2
เมื่อเอกสารมาถึงแล้ว แต่ลูกหนี้ยังมีใค้คงลายมือชื่อใน
สัญญา Trust Receipt มอบให้ธนาคาร เมื่อขาด
เอกสารประกอบดังกล่าว ทางบัญชีมิได้แสดงภาระหนี้
สินค้ำตามตัว ภายใต้ Trust Receipt (สินค้าลูกค้า
เอาไปแล้ว) จึงทำให้การตรวจสอบอาชีวินิจฉัยความ
เสี่ยง และวงเงินสินเชื่อที่ไหลลัดเคลื่อนไปได้

2.2 เกิดจากรายงานประกอบบัญชีขาดความสมบูรณ์แบบ คือ แสดงราย
ละเอียดไม่เพียงพอ สำหรับให้ผู้ตรวจสอบสามารถวิเคราะห์และวินิจฉัย
ได้ทั้งนี้เนื่องมาจาก

2.2.1 สำนักงานใหญ่มิได้สั่งการหรือกำหนดให้สาขาถือปฏิบัติ
หรือกำหนดไว้ แต่ยังไม่สมบูรณ์เพียงพอ

2.2.2 เป็นนโยบายของสำนักงานใหญ่ ที่ไม่ประสงค์จะเพิ่มภาระ
หน้าที่ในการปฏิบัติงานแก่สาขาเกินความจำเป็น โดยถือ
ว่าเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตรวจสอบด้านตรวจสอบ ณ
ที่ทำการธนาคาร

3. การตรวจสอบหลักประกันหนี้ ในทางปฏิบัติการตรวจสอบเกี่ยวกับการ
สำรวจและประเมินมูลค่าหลักประกันหนี้ อาทิเช่น มูลค่าหลักทรัพย์ที่จดทะเบียน มูลค่า
สินค้าและหุ้นที่จำหน่าย ตลอดจนการสำรวจฐานะของผู้ค้ำประกัน มักจะประสบกับปัญหา
ดังต่อไปนี้

3.1 การประเมินมูลค่าหลักทรัพย์ที่จดทะเบียนของลูกหนี้แต่ละราย จะม
ีความน่าเชื่อถือเพียงใดนั้น กล่าวคือมีการประเมินราคาสูงเกิน

สมควรเพื่อช่วยให้สื่อถูกค่าหรือไม่ ผู้ตรวจสามารถดูได้จาก การตรวจสอบระบบการควบคุมภายในว่า ผู้ทำหน้าที่ประเมินหลักทรัพย์นั้นเป็นบุคคลเดียวกับผู้มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการอนุมัติสินเชื่อ¹¹ หรือไม่เท่านั้น โดยไม่สามารถติดตามไปดูหลักทรัพย์ที่จกจ่ายของทุกรายการ เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่า ถูกต้องและเหมาะสมหรือไม่ ทั้งนี้เพราะจะต้องใช้เวลามาก และผู้ตรวจมิใช่ผู้เชี่ยวชาญในการประเมินราคาด้วย

3.2 การพิจารณามูลค่าสินค้าที่จำหน่าย ตามปกติผู้ตรวจจะดูจากรายละเอียดสินค้า (Stock List) หรือรายงานของสาขาเท่านั้น จึงไม่อาจล่วงรู้ได้ว่า สินค้าดังกล่าวมีจริงหรือมีมูลค่าตามที่ระบุหรือไม่ และหากเขาสังเกตเห็นการตรวจนับด้วยตนเอง ก็อาจไม่ไคลแคลที่ควรเช่นกัน อาทิเช่น สินค้าบางอย่างมีลักษณะพิเศษ ซึ่งผู้ตรวจไม่อาจประเมินค่าได้ หรือสินค้าบางอย่างบรรจุอยู่ในหีบห่อ จึงไม่ทราบว่าภายในบรรจุสินค้าตามที่ระบุไว้หรือไม่ เป็นต้น

3.3 การเช็คสอบความถูกต้องของราคาหุ้น ตามปกติผู้ตรวจสามารถดูราคาได้จากราคาที่ประกาศในหนังสือพิมพ์ หรือสอบถามจากบริษัทตัวแทนค่าหุ้น แต่บางกรณีผู้ตรวจไม่สามารถดูได้เนื่องจาก เป็นใบหุ้นที่ไม่มีการซื้อขายกันในขณะที่ทำการตรวจ และ/หรือเป็นหุ้นบริษัทเอกชน (Private Company) ซึ่งไม่มีราคาประกาศในหน้าหนังสือพิมพ์ เป็นต้น

3.4 การสำรวจฐานะของผู้ค้าประกัน ในทางปฏิบัติจะใช้การสังเกตจาก

¹¹ AICPA, Op. cit., p p. 115 - 116

หลักฐาน และรายงานของสาขา เพื่อคว่ามีฐานะเป็นอย่างไร มีการติดตามการเคลื่อนไหวหรือพฤติกรรมของผู้ค้าประกันอย่างใกล้ชิดหรือไม่เท่านั้น จึงเท่ากับผู้ตรวจให้ความเชื่อถือและไว้วางใจต่อหลักฐานที่มี ซึ่งหากจะสำรวจฐานะของผู้ค้าประกันแล้ว จะมีทางทำได้ยากมาก เพราะผู้ตรวจคงจะไม่รู้จักบุคคลเหล่านั้นได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากบุคคลนั้น ๆ มีถิ่นที่อยู่ในต่างประเทศด้วย นอกเสียจากว่าผู้ค้าประกันจะเป็นบุคคลที่มีชื่อเสียง หรือมีบัญชีอยู่กับธนาคารด้วย

4. การตรวจสอบความสมบูรณ์ในการจัดทำนิติกรรมสัญญา ด้วยเหตุที่ว่าเจ้าหน้าที่ตรวจสอบมีความรู้ความชำนาญการ จำกัดอยู่ภายในงานวิชาชีพที่ตนปฏิบัติเท่านั้น จึงอาจเกิดปัญหาขึ้นได้ เมื่อถึงคราวจำเป็นต้องตรวจสอบการปฏิบัติทางด้าน เช่น การจัดการนิติกรรมสัญญาต่าง ๆ เป็นต้น ซึ่งต้องอาศัยบุคคลที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญทางด้านกฎหมาย จึงจะสรุปได้ว่า เอกสารจากการทำนิติกรรมต่าง ๆ มีผลสมบูรณ์ตามกฎหมาย หรือให้การคุ้มครองแก่ธนาคารอย่างแท้จริงได้ ลำพังผู้ตรวจสอบเองการวินิจฉัยปัญหาในจุดนี้ย่อมจะคลาดเคลื่อน หรือผิดพลาดได้ง่าย

5. การตรวจสอบอัตราสินทรัพย์เสี่ยงต่อเงินกองทุน ในการตรวจสอบการปฏิบัติงานที่ทำการสาขาแต่ละแห่ง ผู้ตรวจไม่สามารถจะตรวจสอบครอบคลุมถึงจุดนี้ได้ ยกเว้นสาขาต่างประเทศ เพราะตามที่กฎหมายกำหนดให้ธนาคารพาณิชย์คำนวณเงินกองทุนไม่ต่ำกว่าอัตราที่กำหนดต่อจำนวนสินทรัพย์เสี่ยงนั้น หมายถึงให้ใช้เงินกองทุนเปรียบเทียบกับยอดสินทรัพย์เสี่ยงของธนาคารพาณิชย์แห่งนั้นทั้งหมดมาคำนวณ ดังนั้น การตรวจสอบ ณ จุดนี้จึงจำเป็นต้องอาศัยรายงานหรือแบบทดลองของสาขาทุกแห่ง มารวบรวมเข้าไว้ด้วยกัน ซึ่งเป็นงานทางด้านตรวจสอบ ณ สำนักงานตรวจสอบ